bois metodik yondashuv integrativ, interaktiv va kompetensiyaviy tamoyillarga asoslangan bo‘lishi lozim. Natijada vizual va multimodal ijod ta’lim jarayonida innovatsion va samarali o‘quv muhitini shakllantiradi. Google Classroom til o‘qitishda kreativ qobiliyatlarni rivojlantirishda o‘z-o‘zidan ta’sir ko‘rsatuvchi texnologik vosita emas, balki pedagogik yondashuvga bog‘liq holda samaradorlik kasb etuvchi didaktik muhit hisoblanadi [7;223–224-b.]. Platformaning kreativlikka ta’siri uning texnik imkoniyatlarida emas, balki mazkur imkoniyatlar qanday metodik maqsadlar asosida safarbar etilishida namoyon bo‘ladi. Til ta’limida kreativlik o‘quvchining tayyor bilimlarni qabul qilishi bilan emas, balki til orqali mustaqil fikrlashi, muammoni turlicha talqin qilishi va o‘z nutqiy pozitsiyasini erkin ifodalashi bilan belgilanadi. Google Classroom ushbu jarayonni qo‘llab-quvvatlash imkoniyatiga ega, chunki u ochiq turdagi topshiriqlar, hamkorlikka asoslangan faoliyat va reflektiv ishlash shakllarini tashkil etishga sharoit yaratadi. Bunday muhitda o‘quvchi tilni qoidalar majmui sifatida emas, balki ijodiy muloqot vositasi sifatida o‘zlashtira boshlaydi.

Tadqiqot Google Classroom’dan foydalanish jarayonida kreativlikni cheklovchi omillar ham mavjudligini ko‘rsatdi. Agar platforma faqat topshiriq yuklash, nazorat va baholash mexanizmi sifatida ishlatilsa, ijodiy faoliyat formalizmga aylanadi, o‘quvchi esa ijodkor subyekt emas, balki topshiriq ijrochisi darajasida qolib ketadi. Bunday holatda raqamli muhit kreativlikni rivojlantirmaydi, aksincha, uni standartlashtiradi va shablonlashtiradi. Google Classroom til o‘qitishda kreativ qobiliyatlarni rivojlantirish uchun vosita, emas maqsad sifatida qaralishi lozim. Platformaning haqiqiy ta’limiy qiymati unda ijodiy topshiriqlarni loyihalash, erkin tanlov imkonini berish, muloqot va fikr almashuvni rag‘batlantirish hamda refleksiyani ta’lim jarayonining ajralmas qismiga aylantirish orqali yuzaga chiqadi. Aynan shu sharoitda Google Classroom o‘quvchining nutqiy faolligi va ijodiy tafakkurini rivojlantiruvchi barqaror pedagogik makonga aylanadi [8;309–310-b.].

**Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:**

(1). Guilford J.P. The Nature of Human Intelligence. New York, McGraw-Hill, 1967, 370 p.

(2). Torrance E.P. Torrance Tests of Creative Thinking. Lexington, MA. Personnel Press, 1974, 180 p.

(3). Hymes D. On Communicative Competence. Sociolinguistics. Harmondsworth. Penguin, 1972, p. 269–293.

(4). Canale M., Swain M. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing. Applied Linguistics. 1980, № 1, p. 1–47.

(5). UNESCO. Digital Education Transformation Report. Paris, 2021, 56 p.

(6). Ishmuhamedov R., Yuldashev M. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent, “Fan va texnologiya”, 2017, 224-bet.

(7). Xodjayev B. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent, “O‘qituvchi”, 2019, 310-bet.

**Radjapova Feruza Abdullayevna (Urganch davlat Pedagogika instituti mustaqil izlanuvchisi;**
**e-mail:** radjapovaferuza900@gmail.com; **ORCID:**0000-0002-2381-7000)

## ADAPTIV SUN’IY INTELLEKT MUHITIDA PEDAGOGIK MADANIYAT TRANSFORMATSIYASI VA O‘QITUVCHINING KASBIY ROLI

***Annotatsiya.*** *Ushbu maqola pedagogik madaniyatning transformatsiyasi hamda o‘qituvchining kasbiy roli adaptiv sun’iy intellekt muhitida qanday o‘zgarayotganini tahlil qiladi. O‘qituvchi algoritmik tavsiyalarni mexanik tarzda bajaruvchi emas, balki sun’iy intellekt tomonidan yaratilgan ma’lumotlarni pedagogik maqsadlar, ta’limiy qadriyatlar va o‘quvchilarning individual ehtiyojlari bilan uyg‘unlashtira oladigan mas’uliyatli mutaxassis sifatida talqin etiladi. Tadqiqot ma’lumotlarga asoslangan qaror qabul qilishni zamonaviy pedagogik madaniyatning muhim tarkibiy qismi sifatida asoslab beradi. Shuningdek, adaptiv sun’iy intellekt tizimlarida avtomatlashtirilgan fikr-mulohaza va raqamli baholashning didaktik hamda rivojlantiruvchi salohiyatiga alohida e’tibor qaratiladi.*

***Kalit so‘zlar:*** *pedagogik madaniyat, adaptiv sun’iy intellekt, raqamli ta’lim muhiti, ma’lumotlarga asoslangan qaror qabul qilish, avtomatlashtirilgan fikr-mulohaza, raqamli baholash, kasbiy kompetensiya, refleksiya.*

## ТРАНСФОРМАЦИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ РОЛЬ УЧИТЕЛЯ В УСЛОВИЯХ АДАПТИВНОЙ СРЕДЫ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА

***Аннотация.*** *В данной статье рассматривается трансформация педагогической культуры и профессиональной роли учителя в условиях адаптивного искусственного интеллекта. Учитель концептуализируется не как механический исполнитель алгоритмических рекомендаций, а как ответственный профессионал, способный интегрировать данные, сформированные искусственным интеллектом, с педагогическими целями, образовательными ценностями и индивидуальными потребностями учащихся. Исследование обосновывает принятие решений на основе данных как ключевой компонент современной педагогической культуры. Особое внимание уделяется дидактическо-*

*му и развивающему потенциалу автоматизированной обратной связи и цифровой оценки в адаптивных системах искусственного интеллекта.*

***Ключевые слова:*** *педагогическая культура, адаптивный искусственный интеллект, цифровая образовательная среда, принятие решений на основе данных, автоматизированная обратная связь, цифровая оценка, профессиональная компетенция, рефлексия.*

## TRANSFORMATION OF PEDAGOGICAL CULTURE IN AN ADAPTIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE ENVIRONMENT AND THE PROFESSIONAL ROLE OF THE TEACHER

***Annotation.*** *This article examines the transformation of pedagogical culture and the teacher's professional role within an adaptive artificial intelligence environment. The teacher is conceptualized not as a mechanical executor of algorithmic recommendations, but as a responsible professional capable of integrating AI-generated data with pedagogical goals, educational values, and students' individual needs. The study substantiates data-informed decision making as a key component of contemporary pedagogical culture. Particular attention is given to the didactic and developmental potential of automated feedback and digital assessment in adaptive AI systems.*

***Keywords:*** *Pedagogical culture, adaptive artificial intelligence, digital learning environment, data-in-formed decision making, automated feedback, digital assessment, professional competence, reflection.*

**Kirish.** Zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda sun'iy intellekt ta'lim samaradorligini oshirish, o'quv jarayonini moslashtirish va shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni kuchaytirish vositasi sifatida baholanadi[1]. Shu bilan birga, ta'lim jarayonida "katta ma'lumotlar" (big data)dan foydalanish o'qituvchidan ma'lumotlarni pedagogik jihatdan talqin eta olish va ularga asoslanib qaror qabul qilish kompetensiyasini talab etadi[2]. Bu esa pedagogik madaniyat tushunchasini qayta ko'rib chiqish zaruratini yuzaga keltiradi.

Mazkur jarayon o'qituvchining kasbiy rolini tubdan qayta belgilaydi: u endilikda sun'iy intellekt tomonidan taqdim etilayotgan tavsiyalarni ko'r-ko'rona yoki mexanik tarzda bajaruvchi ijrochi emas, balki ularni aniq pedagogik maqsadlar, o'quvchining psixologik holati, individual ehtiyojlari hamda tarbiyaviy vazifalar bilan uyg'unlashtira oladigan professional subyekt sifatida faoliyat yuritadi. Shu nuqtayi nazardan, pedagogik madaniyat raqamli ta'lim muhitida yangi sifat bosqichiga ko'tarilib, ta'lim jarayonida yig'ilgan ma'lumotlarni tahlil qilish, ularni pedagogik jihatdan talqin etish va asosli qarorlar qabul qilishga xizmat qiluvchi ma'lumotlarga asoslangan qaror qabul qilish (data-informed decision) qobiliyati bilan boyiydi.[3] Mazkur holat o'qituvchining kasbiy faoliyatidagi an'anaviy rol modelini tubdan qayta ko'rib chiqishni taqozo etadi. Agar ilgari o'qituvchi, asosan, ta'lim mazmunini yetkazuvchi va belgilangan metodik ko'rsatmalarni bajaruvchi subyekt sifatida talqin etilgan bo'lsa, adaptiv sun'iy intellekt muhitida u pedagogik jarayonning faol boshqaruvchisi va muvofiqlashtiruvchisiga aylanadi. Sun'iy intellekt tomonidan taqdim etilayotgan tavsiyalar, statistik ko'rsatkichlar va algoritmik xulosalar o'qituvchi uchun tayyor qaror emas, balki didaktik tahlilni talab etuvchi axborot manbai sifatida namoyon bo'ladi.

Bunday sharoitda o'qituvchining kasbiy mas'uliyati sezilarli darajada ortadi. Chunki sun'iy intellekt o'quvchining akademik natijalari va faoliyat dinamikasini qayd eta olgan holda, uning ruhiy holati, ijtimoiy tajribasi, qadriyatlari va individual rivojlanish ehtiyojlarini to'liq qamrab ololmaydi. Shu sababli o'qituvchi algoritmik tavsiyalarni tanqidiy tahlil qilib, ularni pedagogik maqsadlar, tarbiyaviy vazifalar hamda aniq didaktik vaziyat bilan solishtirgan holda qaror qabul qiladi. Bu jarayon pedagogik faoliyatni texnologik ijro dara-jasidan chiqarib, uni ongli va mas'uliyatli kasbiy faoliyat darajasiga ko'taradi[4].

Aynan shu nuqtada pedagogik madaniyatning yangi – raqamli talqini shakllanadi. Pedagogik madaniyat endilikda nafaqat metodlarni bilish yoki texnologik vositalardan foydalanish ko'nikmasi bilan, balki ta'lim jarayonida hosil bo'layotgan ma'lumotlarni anglash, tahlil qilish va ularni pedagogik ma'noda talqin etish qobiliyati bilan belgilanadi. O'qituvchi ma'lumotlar asosida qaror qabul qilar ekan, u raqamli ko'rsatkichlarni mutlaq haqiqat sifatida emas, balki pedagogik mulohaza va refleksiya uchun asos sifatida ko'radi. Shu jihatdan, ma'lumotlarga asoslangan qaror qabul qilish (data-informed decision) pedagogik madaniyatning zamonaviy tarkibiy qismiga aylanadi. Bu yondashuv o'qituvchidan raqamli ma'lumotlarni tanlash, ularning ishonchliligini baholash, turli manbalarni solishtirish va pedagogik vaziyatga mos xulosalar chiqarishni talab etadi. Bunda pedagogik qarorlar faqat algoritmik tavsiyalar bilan belgilanmaydi, balki o'qituvchining kasbiy tajribasi, pedagogik intuitsiyasi va tarbiyaviy mas'uliyati bilan uyg'unlashgan holda shakllanadi.

---

[1] Luckin et al., 2016; Holmes et al., 2019.

[2] Williamson, 2017; Mandinach & Gummer, 2016.

[3] https://www.researchgate.net/publication/395196621.

[4] Luckin, Rose, Holmes, Wayne, Griffiths, Mark, & Forcier, Laurie B. (2016). *Intelligence Unleashed: An Argument for AI in Education.* London, Pearson.

Natijada adaptiv sun'iy intellekt muhitida pedagogik madaniyat o'qituvchini texnologiyaga bo'ysunuvchi ijrochi emas, balki texnologiyani pedagogik maqsadlarga xizmat qildira oladigan, tanqidiy fikrlovchi va mas'uliyatli mutaxassis sifatida shakllantiradi. Bu holat bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligida pedagogik madaniyatni rivojlantirish masalasini faqat metodik kompetensiyalar bilan cheklab bo'lmasligini, balki uni raqamli tahlil, refleksiya va tarbiyaviy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish zarurligini ko'rsatadi.

Adaptiv sun'iy intellekt tizimlarining yana bir muhim xususiyati shundan iboratki, ular topshiriqlar murakkablik darajasini avtomatik ravishda moslashtiradi hamda o'quvchiga tezkor fikr-mulohaza (feedback) taqdim etish imkonini beradi. Ilmiy tadqiqotlarda qayd etilishicha, avtomatlashtirilgan feedback o'quvchilarning bilish faolligini rag'batlantirish va o'quv jarayoniga faol jalb etishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Biroq bunday feedbackning tarbiyaviy va rivojlantiruvchi samarasi faqatgina u o'qituvchining pedagogik izohi, muloqot madaniyati va shaxsga yo'naltirilgan yondashuvi bilan uyg'unlashtirilgan taqdirdagina to'laqonli namoyon bo'ladi.[1] Adaptiv sun'iy intellekt tizimlarining muhim didaktik ustunliklaridan biri topshiriqlar murakkablik darajasini avtomatik tarzda moslashtirish hamda o'quvchiga tezkor fikr-mulohaza (feedback) taqdim etish imkoniyatidir. Bunday mexanizm ta'lim jarayonini statik modeldan chiqarib, uni dinamik va individual xususiyatlarga moslashuvchan tizimga aylantiradi. Natijada o'quvchi o'z bilim darajasi, o'zlashtirish sur'ati va xatolar xarakteriga mos topshiriqlar bilan ishlash imkoniyatiga ega bo'ladi, bu esa uning bilish faolligini oshirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, avtomatlashtirilgan feedbackning didaktik ahamiyati faqat tezkorlik yoki aniqlik bilan belgilanmaydi. Ilmiy-pedagogik nuqtayi nazardan, feedback o'quvchi faoliyatini yo'naltiruvchi, unga o'z xatolarini anglash va tuzatish imkonini beruvchi reflektiv vosita sifatida qaraladi. Agar feedback faqat raqamli ko'rsatkich yoki qisqa texnik izoh ko'rinishida taqdim etilsa, u o'quvchining bilim olishi jarayoniga yetarli tarbiyaviy va motivatsion ta'sir ko'rsata olmaydi. Shu sababli adaptiv sun'iy intellekt tomonidan beriladigan feedback pedagogik jarayonning yagona va mustaqil elementi sifatida emas, balki o'qituvchi faoliyati bilan uzviy bog'langan holda talqin etilishi zarur.

Mazkur jarayonda o'qituvchining pedagogik izohi va muloqot madaniyati hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. O'qituvchi avtomatik feedbackni o'quvchi uchun tushunarli, rag'batlantiruvchi va rivojlantiruvchi shaklga keltirib, uni shaxsga yo'naltirilgan pedagogik muloqot orqali boyitadi. Aynan shu jarayonda feedback nazorat vositasidan chiqib, o'quvchining ichki motivatsiyasini qo'llab-quvvatlovchi va mustaqil o'rganishga undovchi didaktik omilga aylanadi. Bu holat pedagogik madaniyatning yuqori darajada shakllanganligini ko'rsatadi.

Bundan tashqari, adaptiv AI tizimlari tomonidan beriladigan tezkor feedback o'qituvchidan baholash natijalariga reflektiv yondashuvni talab etadi. O'qituvchi o'quvchining natijalarini tahlil qilib, nafaqat "nima noto'g'ri bajarildi", balki "nima sababdan shunday bo'ldi" degan savollarga javob topishga intiladi. Bu esa baholash jarayonini faqat yakuniy natijani qayd etish bilan cheklamay, uni rivojlanish dinamikasini tushunishga xizmat qiluvchi pedagogik vositaga aylantiradi.

Shu tariqa, adaptiv sun'iy intellekt muhitida avtomatik moslashuv va tezkor feedback pedagogik madaniyat bilan uyg'unlashgan taqdirdagina o'zining to'laqonli didaktik va tarbiyaviy samaradorligini namoyon etadi. Pedagogik madaniyat ushbu jarayonda texnologik imkoniyatlarni insonparvarlik, muloqot va refleksiya tamoyillari asosida boshqarib, o'quvchini passiv ijrochi emas, balki ta'lim jarayonining faol va ongli subyekti sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

**Adabiyotlar tahlili va metodlar.** UNESCO tomonidan ishlab chiqilgan ICT Competency Framework for Teachers (Version 3) hujjatida ham o'qituvchilarning raqamli texnologiyalardan foydalanish kompetensiyalari pedagogik maqsadlarga xizmat qildirilishi lozimligi ta'kidlanadi.[2] UNESCO tomonidan ishlab chiqilgan ICT Competency Framework for Teachers (Version 3) hujjatida o'qituvchilarning raqamli texnologiyalardan foydalanish kompetensiyalari faqat texnik savodxonlik yoki alohida dasturiy vositalarni o'zlashtirish bilan cheklanmasligi kerakligi alohida ta'kidlanadi. Mazkur hujjatda raqamli texnologiyalar ta'lim jarayoniga mustaqil maqsad sifatida emas, balki aniq pedagogik vazifalarni hal etishga xizmat qiluvchi vosita sifatida integratsiya qilinishi lozimligi asoslab beriladi. Bu yondashuv raqamli texnologiyalarning ta'limdagi o'rnini qayta belgilab, ularni pedagogik maqsadlar va ta'lim natijalari bilan uzviy bog'lashni talab etadi.

Framework konsepsiyasiga ko'ra, o'qituvchi raqamli texnologiyalardan foydalanishda ularning funksional imkoniyatlaridan ko'ra, didaktik salohiyatini chuqur anglab yetishi zarur. Ya'ni, texnologiya o'quvchilarni faollashtirish, ularning mustaqil fikrlashini rivojlantirish, individual ta'lim ehtiyojlarini hi-

[1] UNESCO. *ICT Competency Framework for Teachers (Version 3).* Paris, UNESCO, 2018, p. 6–8.
[2] UNESCO. *AI Competency Framework for Teachers.* UNESCO, 2024.

sobga olish hamda o‘qitish jarayonini yanada moslashuvchan va samarali tashkil etish uchun qo‘llanilishi kerak. Shu nuqtayi nazardan, o‘qituvchining raqamli kompetensiyasi pedagogik tafakkur, metodik tanlov va baholash strategiyalari bilan uyg‘unlashgan holdagina mazmunli kasbiy sifatga aylanadi.

Mazkur hujjatda, shuningdek, raqamli texnologiyalardan foydalanish jarayonida o‘qituvchining pedagogik mas’uliyati kuchayishi qayd etiladi. O‘qituvchi texnologik vositalarni tanlash va qo‘llashda ularning o‘quvchi shaxsiga ta’sirini, bilish jarayoniga kiritadigan o‘zgarishlarini hamda tarbiyaviy jihatlarini oldindan hisobga olishi lozim. Demak, raqamli texnologiyalarni qo‘llash pedagogik qarorlarning avtomatiklashuviga emas, balki ularning ongli, asosli va maqsadga yo‘naltirilgan holda qabul qilinishiga olib kelishi kerak.

**Natijalar va muhokama.** Shu tariqa, ICT Competency Framework for Teachers (Version 3) hujjatida ilgari surilgan yondashuv o‘qituvchining raqamli kompetensiyalarini pedagogik madaniyatning ajralmas qismi sifatida talqin qiladi. Raqamli texnologiyalar pedagogik maqsadlarga xizmat qilgan taqdirdagina ular ta’lim sifatini oshirish, o‘quvchilarni faol subyekt sifatida shakllantirish va ta’lim jarayonini insonparvarlik tamoyillari asosida tashkil etishga imkon beradi. Bu esa pedagogik madaniyatning zamonaviy talqinida texnologiya va pedagogika o‘rtasidagi muvozanatni saqlash muhim metodologik talab ekanligini ko‘rsatadi.

Shu sababli pedagogik madaniyatning raqamli talqinida baholash jarayoni faqat texnik natijani qayd etuvchi yoki avtomatik hisob-kitobga asoslangan amal sifatida emas, balki ta’lim oluvchining rivojlanish dinamikasini qo‘llab-quvvatlovchi hamda uni o‘quv faoliyatiga ichki jihatdan jalb etuvchi pedagogik jarayon sifatida qaraladi. Raqamli muhitda avtomatlashtirilgan baholash vositalari o‘quvchining xatolari, yutuqlari va faollik darajasini tezkor aniqlash imkonini bersa-da, ushbu ma’lumotlarning tarbiyaviy va motivatsion qiymati ularning qanday pedagogik maqsadda va qaysi shaklda qo‘llanilishiga bevosita bog‘liq bo‘ladi.

**Xulosa.** Pedagogik madaniyat nuqtayi nazaridan baholash o‘quvchini saralash yoki nazorat qilish vositasi emas, balki uning bilish imkoniyatlarini ochish, o‘z-o‘zini baholash ko‘nikmalarini shakllantirish hamda kelgusi o‘quv harakatlarini ongli ravishda rejalashtirishga yo‘naltiruvchi mexanizm hisoblanadi. Shu ma’noda, raqamli baholash natijalari o‘qituvchi tomonidan izohlanmasa, pedagogik muloqot bilan boyitilmasa va individual rivojlanish nuqtayi nazaridan talqin etilmasa, ular faqat texnik axborot darajasida qolib ketishi mumkin. Demak, raqamli ta’lim muhitida baholashning rivojlantiruvchi xususiyati bevosita pedagogik madaniyat darajasi bilan chambarchas bog‘liqdir.

**Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:**

(1). Luckin et al., 2016; Holmes et al., 2019.

(2). Williamson, 2017; Mandinach & Gummer, 2016.

(3). https://www.researchgate.net/publication/395196621

(4). Luckin, Rose, Holmes, Wayne, Griffiths, Mark, & Forcier, Laurie B. (2016). *Intelligence Unleashed: An Argument for AI in Education*. London: Pearson.

(5). UNESCO. *ICT Competency Framework for Teachers (Version 3)*. Paris: UNESCO, 2018, pp. 6–8.

(6). UNESCO. *AI Competency Framework for Teachers*. UNESCO, 2024.

**Ergasheva Malohat Tursunovna (A.Avloniy nomidagi Pedagogik mahorat milliy instituti dotsenti, “Pedagogika va psixologiya” kafedrasi mudiri, p.f.d. (DSc)**

## PISA O‘QISH SAVODXONLIGIDA MATNLAR BILAN ISHLASHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

***Annotatsiya.*** *Mazkur maqolada o‘qish savodxonligining tarkibiy komponentlari–matnni tushunish, talqin qilish, tahlil etish, baholash va refleksiya qilishning o‘ziga xos xususiyatlari, shuningdek o‘qish savodxonligini rivojlantirishning mazmun-mohiyati, o‘quvchilardan faqatgina matnni o‘qish emas, balki turli formatdagi matnlar bilan ishlash ko‘nikmalarini shakllantirish masalalari yoritilgan.*

***Kalit so‘zlar:*** *chuqur tushunish, transfer kompetensiyasi, tanqidiy va kreativ fikrlash, raqamli savodxonlik, matn ustida ishlash, ravon o‘qish, ma’lumotlarni topish, tushunish.*

## ОСОБЕННОСТИ РАБОТЫ С ТЕКСТАМИ В РАМКАХ PISA-ТЕСТА ПО ЧТЕНИЮ И ГРАМОТНОСТИ

***Аннотация.*** *В данной статье рассматриваются структурные компоненты читательской грамотности – специфические особенности понимания, интерпретации, анализа, оценки и осмысления текста, а также сущность развития читательской грамотности и развитие у учащихся навыков не только чтения текста, но и работы с текстами в различных форматах.*